

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Факультет № _____ Гуманітарний
(назва факультету)

Кафедра № _____ Психології та педагогіки
(назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник (завідувач) кафедри № 12
кандидат психологічних наук, доцент
(науковий ступінь, вчене звання,

підполковник С.О. Ларіонов
в/звання, підпис, ініціали, прізвище)

_____ 20__ р.

СИЛАБУС

ОСНОВИ ПСИХОТЕРАПІЇ ТА ПРОФІЛАКТИКИ
(найменування навчальної дисципліни)

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 05 “Соціальні та поведінкові науки”
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 053 “Психологія”

Розглянуто та ухвалено на засіданні
кафедри (предметно-методичної
комісії) № 12
Протокол від _____ 20__ р. № _____.

Харків 20__

Інформація про викладача	
Прізвище, ім'я, по батькові	Воробйова Інна Вікторівна
Наукова ступінь	кандидат психологічних наук
Вчене звання	старший науковий співробітник
Посада	доцент кафедри
Місце роботи	Національна академія Національної гвардії України
Адреса кафедри	61001, м. Харків, майдан Захисників України, 3
Контакти	0990806639
E-mail	i_vorobyova@ukr.net
Консультації	
Час	14.00-15.00
Місце	кафедра психології та педагогіки – 622 ауд.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 05 “Соціальні та поведінкові науки” (шифр і назва)	цикл професійної підготовки
	спеціальність 053“Психологія” (шифр і назва)	
Блоків змістових модулів – 1	-	Рік підготовки:
Змістових модулів – 4		3-4й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – не передбачено		Семестр
Загальна кількість годин - 180		VI-VII
		Лекції
	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	52 год.
		Семінарські
		50 год.
		Практичні
		6 год.
		Самостійна робота
		72 год.
Вид контролю: екзамен		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Основи психотерапії та профілактики» є підготовка фахівця-психолога, який володіє комплексом знань загальних основ і наукових концепцій психотерапії та психопрофілактики; на цій основі здатного грамотно ставити і вирішувати науково-дослідні та практичні завдання в діяльності психолога.

Компетентності, які формує дисципліна

Інтегральна компетентність <i>ІК</i>	Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.
Загальні компетентності <i>ЗК</i>	07. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. 11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової

	активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності <i>СК</i>	01. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології. 02. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ. 03. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків, анатоμο-фізіологічних основ психічної активності людини. 04. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел. 05. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій. 06. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження. 07. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, обґрунтовано обирати і використовувати математико-статистичні методи обробки даних, формулювати аргументовані висновки та рекомендації. 08. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту. 09. Здатність дотримуватися норм професійної етики. 10. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку. 11. Здатність до розуміння механізмів і закономірностей нормального функціонування психіки людини, чинників і особливостей розвитку психічних розладів, відхилень від поведінкової норми, сучасних підходів до здійснення психологічної корекції та психотерапії. 12. Здатність організовувати та надавати домедичну допомогу військовослужбовцям при виконанні службово-бойових завдань. 13. Здатність здійснювати професійну комунікацію державною мовою як усно, так і письмово, мотивувати людей, використовувати техніки протидії маніпуляціям, управляти конфліктами в межах професійної взаємодії.
Компетентності, пов'язані зі спеціалізацією <i>CnK</i>	01. Здатність планувати, організувати і особисто здійснювати основні заходи психологічного забезпечення в НГУ відповідно до напрямів професійно-психологічного відбору, професійно-психологічної підготовки, психологічного супроводу виконання службово-бойових завдань, вивчення соціально-психологічного клімату у військових колективах, психологічної оцінки надзвичайних

	<p>подій.</p> <p>03. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову), планувати і здійснювати заходи психологічної реабілітації військовослужбовців після перебування в психотравмуючих обставинах.</p>
--	---

Завдання вивчення дисципліни:

1) сформувати в курсантів уявлення про сутність та основну проблематику психотерапії як окремого виду психологічної практики, а також про її місце і роль в сучасній психологічній практиці;

2) навчити майбутнього психолога орієнтуватися в наукових концепціях психотерапії, розширити науковий кругозір та підвищити культуру психологічного мислення курсантів;

3) навчити курсантів базовим технікам та стратегіям попередження можливого психологічного неблагополуччя та надання психологічної допомоги військовослужбовцям НГУ.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Основи психотерапії та профілактики» **курсанти повинні:**

Знати

- предмет, завдання, історію розвитку психотерапії як наукової галузі;
- основні психотерапевтичні напрями, поняття і категорії;
- основні концепції надання психологічної допомоги;
- існуючі напрями і методи вивчення життєвої ситуації клієнта (пацієнта);
- закономірності та механізми засвоєння людиною соціального, життєвого досвіду та його впливу на психічний і психосоматичний стан особистості;
- факти та закономірності перебігу психотерапевтичного процесу, критерії його оцінки;
- законодавчо-нормативні аспекти психотерапевтичної діяльності психолога.
- базові засади психогігієни та психологічної профілактики.

Уміти орієнтуватись у теоретико-практичних аспектах найбільш поширених у світовій практиці напрямках надання психологічної допомоги; застосовувати у власній практичній діяльності окремі базові методики різних напрямків психотерапії; здійснювати психогігієнічні та психопрофілактичні заходи.

Володіти базовими методами і техніками різних напрямків психотерапії з метою надання психологічної допомоги особам, які за нею звертаються; володіти основними прийомами психологічної самопомоги; володіти практичними навичками психопрофілактичної роботи.

Бути ознайомленими із теоретичним матеріалом, який стосується різноманітних сучасних найбільш популярних напрямів психотерапії, з метою вибору того напрямку, який викликає в курсанта найбільший інтерес, використання тих технік і методів роботи, які є найбільш доступними і зрозумілими.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є зміст та розвиток психотерапевтичної та психопрофілактичної роботи.

Міждисциплінарні зв'язки: загальна психологія, соціальна психологія, психофізіологія, тактична медицина, психодіагностика, психологія екстремальної діяльності.

3. Зміст навчальної дисципліни (анотація навчальної дисципліни)

Навчальна дисципліна “Основи психотерапії та профілактики” базується на сучасних досягненнях психології, медицини і вирішує завдання теоретичної та практичної підготовки курсантів до практичної діяльності.

Навчальна дисципліна спрямована на вивчення актуальних питань основних напрямів немедичної психотерапії як професійної діяльності й процесу психологічної допомоги, а також базових засад психогігієни та психологічної профілактики.

Курс має чітку структуру і представлений чотирма модулями: 1) психотерапія як наука, 2) класичні напрямки та концепції психотерапії, 3) сучасні методи психотерапії, 4) основи психогігієни та психопрофілактики. Класичні та сучасні напрями психотерапевтичного знання підлягають вивченню з трьох точок зору – суть психотерапії, розуміння причин виникнення генези неврозу, основні техніки психотерапії. Завершальним етапом вивчення дисципліни є засвоєння курсантами знань щодо основних засад психогігієни та організації і здійснення психологічної профілактики у практичній діяльності.

4. Календарно-тематичний план вивчення дисципліни

Орієнтовна дата	Назва модулів і тем	Форми організації навчання, вид навчальних занять, кількість годин					Завдання для самостійної роботи
		денна					
		Лекції	Семінарські	Практичні	Контрольна робота	Самостійна робота	
Змістовий модуль 1. Психотерапія як наука							
	1. Психотерапія як наука.	2	-	-	-	3	Відмінності медичного та немедичного напрямків в сучасному психотерапевтичному процесі
	2. Загальні засади психотерапії.	2	-	-	-	3	Методологічна основа психотерапії.
	3. Історія виникнення та розвитку психотерапії.	-	4	-	-	3	Цілі та завдання психотерапії на сучасному етапі розвитку суспільства.
	4. Види психотерапії.	2	-	-	-	3	Вимоги до умов проведення різних видів психотерапії.
	5. Особистість і принципи діяльності психотерапевта.	2	-	-	-	3	Проблеми, що виникають у психотерапевтів під час терапії.
	6. Методи психотерапії.	2	-	-	-	3	Методи групової психотерапії.
	7. Особливості психотерапевтичної допомоги.	-	4	-	-	-	-
Змістовий модуль 2. Класичні напрямки та концепції психотерапії							

1. Психодинамічна (психоаналітична) психотерапія.	2	-	-	-	2	Фактори, які засвідчують припинення психодинамічної терапії.
2. Аналітична психотерапія.	2	-	-	-	2	Результат психотерапевтичного процесу за К.Г. Юнгом.
3. Психоаналітичний підхід в психотерапії.	-	4	-	-	2	Неофрейдистські підходи.
4. Поведінкова психотерапія.	2	-	-	-	2	Основні проблеми пацієнта і методи їх розв'язання в поведінковій психотерапії.
5. Когнітивна психотерапія.	2	-	-	-	2	Фактори, що свідчать про завершення когнітивної терапії.
6. Гештальт-терапія.	2	-	-	-	2	Основні теоретичні принципи гештальт-терапії.
7. Класичні концепції психотерапії.	-	4	-	-	-	Егопсихологія.
8. Клієнт-центрована психотерапія.	2	-	-	-	2	Результат терапії в клієнт-центрованій психотерапії.
9. Вітчизняні психотерапевтичні концепції.	2	-	-	-	2	Витоки та теоретичний зміст «психології стосунків» В.М. Мясіщева.
10. Практикум з психотерапії: контроль над негативними станами.	-	-	2	-	-	-
11. Класичні концепції психотерапії	-	-	-	2	-	-
12. Європейська школа психоаналітичної психотерапії.	-	4	-	-	-	-
Змістовий модуль 3. Сучасні методи психотерапії						
1. Позитивна психотерапія.	2	-	-	-	2	Результат психотерапевтичного впливу у позитивній психотерапії.
2. Символдрама	2	-	-	-	2	Результат психотерапевтичного впливу у символдрамі.
3. Психодрама. Практикум.	-	-	2	-	2	Розкрийте переваги та обмеження “техніки дзеркало” у психодрамі.
4. Сучасні психотерапевтичні методи	-	4	-	-	2	Формат практики наративної психотерапії

5. Арт-терапія	2	-	-	-	2	Історія розвитку арт-терапії
6. Нейролінгвістичне програмування	2	-	-	-	2	Функції психотерапевта в психотерапевтичному процесі НЛП
7. Трансперсональна психотерапія	2	-	-	-	2	Суть методу афективної контратрибуції. Покази до застосування.
8. Сучасні психотерапевтичні напрямки	-	4	-	-	2	Показання та протипоказання для ефективної роботи зі зміненими станами свідомості
9. Сімейна психотерапія	2	-	-	-	2	Методологічні принципи сімейної психотерапії
10. Групова та короткострокова психотерапія.	2	-	-	-	2	Переваги та обмеження групової психотерапії
11. Методи сучасної психотерапії	-	-	-	2	-	-
12. Основні підходи системної сімейної психотерапії	-	4	-	-	-	-
Змістовий модуль 4. Основи психогігієни та психопрофілактики						
1. Базові засади психогігієни	2	-	-	-	2	Історія становлення та розвитку психогігієни.
2. Загальні засади психопрофілактики	2	-	-	-	2	Особливості сучасної вітчизняної психопрофілактики.
3. Поняття психічного здоров'я особистості	2	-	-	-	2	Профіль психічного здоров'я.
4. Базові засади психогігієни та психопрофілактики	-	4	-	-	2	Психологія здоров'я.
5. Методи психогігієни та психопрофілактики	2	-	-	-	2	Психопрофілактика в службово-бойовій діяльності військовослужбовця НГУ.
6. Вікова психогігієна	2	-	-	-	2	Основні стресори юнацького вікового періоду та шляхи їх подолання.
7. Вікова психогігієна як галузь психогігієни.	-	4	-	-	2	Психопрофілактика в ситуації втрати.
8. Психогігієна праці та навчання	2	-	-	-	2	Психогігієнічні основи режиму дня.

9. Психогігієна сім'ї та статевого життя.	2	-	-	-	2	Профілактика сімейних конфліктів.
10. Організація психопрофілактичної роботи з військовослужбовцями НГУ.	-	-	2	-	-	-
11. Основи психогігієни та психопрофілактики	-	-	-	2	-	-
12. Прикладні дослідження в області психогігієни та психопрофілактики.	-	4	-	-	-	-
Модульний контроль						
2.11. Класичні концепції психотерапії	-	-	-	2	-	-
3.11. Методи сучасної психотерапії	-	-	-	2	-	-
4.11. Основи психогігієни та психопрофілактики	-	-	-	2	-	-

5. Самостійна робота

Ряд питань навчальної дисципліни виносяться на самостійне опрацювання. Виконання самостійної роботи оцінюється окремо та є невід'ємною складовою успішного проходження курсу. Для виконання самостійної роботи необхідно зробити конспект нижчезазначених питань. Кожне питання має бути ґрунтовно висвітлене.

Організація самостійної роботи курсантів

№	Зміст самостійної роботи	Рекомендована література
1	Відмінності медичного та немедичного напрямків в сучасному психотерапевтичному процесі.	Основна:1, 5, 7 Додаткова:6, 15, 28, 38, 41-42
2	Методологічна основа психотерапії.	Основна:3, 6, 10-11 Додаткова: 6, 15, 28, 38, 42, 60
3	Цілі та завдання психотерапії на сучасному етапі розвитку суспільства.	Основна: 7, 11 Додаткова:27, 30, 38, 40, 74
4	Вимоги до умов проведення різних видів психотерапії.	Основна:2, 5, 7 Додаткова:6, 15, 30
5	Проблеми, що виникають у психотерапевтів під час терапії.	Основна:2, 6-7, 12 Додаткова:6, 15, 28, 41, 71
6	Методи групової психотерапії.	Основна:3, 6, 11 Додаткова:28, 30, 38, 58, 60
7	Фактори, які засвідчують припинення психодинамічної терапії.	Основна:7, 10 Додаткова:14, 17, 57, 62, 64, 66, 70
8	Результат психотерапевтичного процесу за К.Г. Юнгом.	Основна:7, 10 Додаткова:40, 62, 73, 75-80
9	Неофрейдистські підходи.	Основна:1, 6, 10 Додаткова: 27, 40, 70, 74
10	Основні проблеми пацієнта і методи їх розв'язання в поведінковій психотерапії.	Основна:6-7, 11 Додаткова: 30, 38, 40, 70
11	Фактори, що свідчать про завершення когнітивної терапії.	Основна:1, 3, 7 Додаткова: 21, : 30, 38, 40, 70
12	Основні теоретичні принципи гештальт-терапії.	Основна:1, 4, 7 Додаткова: 8, 34, 44-47, 70
13	Егопсихологія.	Основна:7, 10 Додаткова: 30, 40, 70
14	Результат терапії в клієнт-центрованій психотерапії.	Основна:3, 6-7 Додаткова:30, 40, 53-56
15	Витоки та теоретичний зміст «психології стосунків» В.М. Мясищева.	Основна:1, 3, 10 Додаткова:16, 20, 28, 31-33, 40, 60
16	Результат психотерапевтичного впливу у позитивній психотерапії.	Основна:6-7, 11 Додаткова:38, 40, 43, 70
17	Результат психотерапевтичного впливу у символдрамі.	Основна:7, 10 Додаткова:24-25, 35-37, 59

18	Розкрийте переваги та обмеження “техніки дзеркало” у психодрамі.	Основна:7, 10 Додаткова:19, 26, 30, 60
19	Формат практики нарративної психотерапії.	Основна:7, 10 Додаткова:40, 60, 70
20	Історія розвитку арт-терапії.	Основна:7, 10 Додаткова:2-3, 12-13, 23, 48-49, 52
21	Функції психотерапевта в психотерапевтичному процесі НЛП.	Основна:2, 7, 10 Додаткова:15, 30, 38, 60, 70
22	Суть методу афективної контратрибуції. Покази до застосування.	Основна:6, 10 Додаткова:10-11, 30, 51 60
23	Показання та протипоказання для ефективної роботи зі зміненими станами свідомості.	Основна:6, 10 Додаткова:10-11, 40, 51
24	Методологічні принципи сімейної психотерапії.	Основна:1, 5, 7 Додаткова:1, 7, 63, 72
25	Переваги та обмеження групової психотерапії.	Основна:2, 7, 10 Додаткова: 28, 30, 38, 58, 60
26	Історія становлення та розвитку психогігієни.	Основна:2, 4, 12 Додаткова: 38-39, 71
27	Особливості сучасної вітчизняної психопрофілактики.	Основна:2, 4, 8-9, 12 Додаткова: 38-39, 71
28	Профіль психічного здоров'я.	Основна:2, 4, 10 Додаткова:28, 29, 38
29	Психологія здоров'я.	Основна:2, 4, 10 Додаткова: 28, 29, 38
30	Психопрофілактика в службово-бойовій діяльності військовослужбовця НГУ.	Основна:9, 12 Додаткова:22, 39, 50
31	Основні стресори юнацького вікового періоду та шляхи їх подолання.	Основна:2, 4, 8, 10 Додаткова:28, 29, 38
32	Психопрофілактика в ситуації втрати.	Основна:2, 4, 8 Додаткова: 22, 38-39, 50
33	Психогігієнічні основи режиму дня.	Основна:2, 8, 12 Додаткова: 22, 39, 50
34	Профілактика сімейних конфліктів.	Основна:2, 4, 8 Додаткова: 1, 7, 63, 72

Загальні вказівки до самостійної роботи

Завдання для самостійної роботи оформлюються на зворотному боці конспекту, вітаються структуровані форми запису (таблиці, схеми тощо). Обсяг повинен бути розумним, багато тексту не гарантує відмінної оцінки. Необхідно обов'язково зазначати джерела, на які спирається відповідь.

6. Політика курсу та оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку.

Перескладання модулів відбувається із дозволу начальника факультету за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Прослуховуючи цей курс, курсант погоджується виконувати положення принципів академічної доброчесності: складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб; надавати для оцінювання лише результати власної роботи; не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших курсантів; не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань курсантів.

Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

7. Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти

Робота на лекції передбачає сприйняття та засвоєння теоретичного курсу, а також фіксацію основних його положень (конспектування). Нарахування балів за роботу на лекціях відбувається шляхом перевірки конспектів лекцій. При тому оцінюється: повнота, охайність і грамотність ведення конспекту лекцій; відтворення лекційних матеріалів під час виконання модульного контролю. Наявність усіх компонентів роботи на лекції може бути оцінено до 1 балу. За недостатньо повне відображення лекційного матеріалу у конспекті, систематичні пропуски лекційних занять, курсанту за даний вид навчальної роботи бали нараховуються лише в частині законспектованих лекцій.

Під час лекцій та інших занять не припустимо відволікатись розмовами, користуватись мобільними телефонами та іншими гаджетами, порушувати дисципліну в будь який інший спосіб. Запізнення на лекцію так само не припустимі, викладач залишає за собою право не допустити до заняття курсанта, що порушує дисципліну або запізнюється. Поважайте працю викладача, ваших товаришів по навчанню та себе – дотримуйтесь дисципліни під час освітнього процесу. Ці ж самі правила поведінки поширюються й на інші форми занять (семінари, практичні). Користування гаджетами для доступу до мережі Інтернет припустиме лише під час семінарських/практичних занять за вказівкою чи дозволом викладача. Пропущені лекції слід відпрацювати переписавши конспект та продемонструвавши його викладачу, при цьому слід бути готовим відповісти на його питання за змістом лекції.

Відповідь на семінарському занятті оцінюється за наступними критеріями:

відмінно – курсант у повному обсязі опрацював програмний матеріал, основну і додаткову літературу, має глибокі й міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями у вирішенні завдань, робить аргументовані висновки, може

вільно висловлювати власні судження і переконувати інших, здатний презентувати власне розуміння питання.

добре – курсант володіє навчальним матеріалом, формулює нескладні висновки, може узагальнювати набуті знання і частково застосовувати їх у вирішенні завдань, аргументація на достатньому рівні.

задовільно – курсант загалом самостійно відтворює програмний матеріал, може дати стислу характеристику питання, але у викладеному матеріалі є певні прогалини, неточності як у відтворенні матеріалу, так і у висновках.

незадовільно – курсант за допомогою викладача намагається відтворити матеріал, але відповідь неточна, неповна, головний зміст матеріалу не розкрито, аргументація та власне розуміння питання майже відсутні; курсант із помітними труднощами використовує певні знання у вирішенні завдань.

Пропущений семінар відпрацьовується написанням конспекту всіх питань з плану заняття та відповідями на питання викладача за змістом семінару під час відпрацювання.

Виконання завдань, винесених на самостійну роботу, оцінюється за такими критеріями: повнота, охайність і грамотність ведення конспекту; наявність матеріалу для висвітлення питань винесених на самостійну роботу.

Наявність всіх компонентів конспекту може бути оцінено до 1 балу; неохайне оформлення конспекту, недостатнє відображення матеріалу самостійної роботи – бал не нараховується.

Реферат оцінюється за наступними критеріями: відповідна форма, грамотність, охайність, науковість, достатня кількість використаної літератури (не менше 5 джерел). За наявності всіх компонентів *реферат отримує 5 балів*; обмежена кількість використаної літератури (менше 5 джерел) – 3 бали; за неохайне оформлення, недостатньо повне відображення обраної теми, суттєві помилки – 2 бали.

У ході вивчення дисципліни з метою визначення рівня теоретичних знань з курсу проводиться *модульний контроль* (контрольна робота). Контрольна робота проводиться у письмовій формі. Написання контрольної роботи є обов'язковим для всіх курсантів. За виконання модульного контролю курсант може отримати максимально 5 балів.

Підсумковий контроль якості засвоєння знань курсантами з навчальної дисципліни. Оцінка виставляється за результатами поточного контролю. Максимальна кількість балів за вивчення дисципліни – 100. Якщо під час проходження курсу ви набрали хоча б 60 балів то маєте право не здавати екзамен вдовольнившись підсумковою оцінкою відповідно до кількості набраних балів, а ваша рейтингова оцінка є підсумковою і переводиться за визначеною шкалою на екзаменаційну оцінку. Курсант має право підвищити свій рейтинговий показник, набраний в ході роботи на лекціях, семінарських та практичних заняттях (але не більше ніж на 25 балів). Формою підсумкового контролю є екзамен.

Екзаменаційні питання складаються на основі програми курсу і адекватно відображають зміст усього навчального матеріалу курсу «Основи психотерапії і психопрофілактики».

Оцінювання знань курсантів здійснюється відповідно до Положення «Про оцінювання знань у Національній академії Національної гвардії України».

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінки			Критерії
за шкалою ECTS	за національною шкалою	за шкалою Академії	
A "Відмінно"	Відмінно	90 – 100	Курсант виявив всебічні, систематичні та глибокі знання навчального матеріалу дисципліни, передбаченого програмою; опрацював основну та додаткову літературу, рекомендовану програмою; проявив творчі здібності у розумінні, логічному, стислому та ясному трактуванні навчального матеріалу; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності.
B "Дуже добре"	Добре	82 – 89	Курсант виявив систематичні та глибокі знання вище середнього рівня навчального матеріалу дисципліни; продемонстрував уміння легко виконувати завдання, передбачені програмою; опрацював літературу, рекомендовану програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності.
C "Добре"		75 – 81	Курсант виявив у цілому добрі знання навчального матеріалу дисципліни при виконанні передбачених програмою завдань, але припустив низку незначних помилок; опрацював основну літературу, рекомендовану програмою; показав систематичні знання з дисципліни; здатний самостійно використовувати та поповнювати знання у процесі подальшого навчання та професійної діяльності.
D "Задовільно"	Задовільно	66 – 74	Курсант виявив знання навчального матеріалу дисципліни в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; виконав завдання, передбачені програмою; ознайомився з основною літературою, що зазначена у програмі; припустив значну кількість помилок або недоліків у відповідях на запитання співбесіди, тестування, при виконанні завдань тощо, які може усунути самостійно.
E "Достатньо"		60 – 65	Курсант виявив мінімальні знання основного навчального матеріалу дисципліни в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; в основному виконував завдання, передбачені програмою; ознайомився з основною літературою, що зазначена у програмі; припустив значні помилки у відповідях на запитання співбесіди, тестування, при виконанні завдань тощо, які може усунути

Оцінки			Критерії
			лише під керівництвом та за допомогою викладача.
FX "Незадовільно"	Незадовільно	35 – 59	Курсант має значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу дисципліни; припускає принципові помилки при виконанні передбачених програмою завдань.
F "Незадовільно"		1 – 34	Курсант не має знань зі значної частини навчального матеріалу; припускає принципові помилки при виконанні більшості передбачених програмою завдань; не спроможний самостійно засвоїти програмний матеріал.

8. Рекомендована література

Основна

1. Александров А.А. Психотерапия: Учеб. пособие / А.А. Александров – СПб: Питер, 2004. – 480 с.
2. Бондаренко А. Ф. Психологическая помощь: теория и практика / Бондаренко А. Ф. – [3-е изд., испр. и доп.]. – М. : Класс, 2001. – 336 с.
3. Бурлачук Л.Ф. Психотерапия: Учебник для вузов / Бурлачук Л. Ф., Кочарян А. С., Жидко М. Е.– СПб: Питер, 2009. – 497 с.
4. Демьянов Ю.Т. Основы психопрофилактики и психотерапии: Пособие для студентов психол. ф-тов ун-тов / – СПб: Паритет, 1999. – 244 с.
5. Зубалий Н.П. Основы психотерапии : учеб. пособие / Н. П. Зубалий, А. М. Лёвочкина. – К. : МАУП, 2001. – 160 с.
6. Каліна Н.Ф. Психотерапія: підручник студ. вишів – К.: «Академвидав», 2010. – 280 с.
7. Мушкевич М.І. Основы психотерапии : навч. посіб / М. І. Мушкевич, С. Є. Чагарна ; за ред. М. І. Мушкевич. – Вид. 3-тє. – Луцьк : Вежа-Друк, 2017. – 420 с.
8. Профілактична робота в практичній психології: навчально-методичний комплекс дисципліни / Н.І. Бігун. – Кам'янець-Подільський: Медобори-2006, 2011. – 96 с.
9. Психологічний супровід військовослужбовців, які виконують службово-бойові завдання в екстремальних умовах: методичні рекомендації / Я.В. Мацегора, І.В. Воробйова, О.С. Колесніченко, І.І. Приходько. – Х. : НА НГУ, 2015. – 68 с.
10. Психотерапевтическая энциклопедия / под ред. Б. Д. Карвасарского. – [3-е изд., перераб. и доп.]. – СПб. : Питер, 2006. – 944 с.
11. Психотерапия : учеб. [для студ. мед. вузов] / под ред. Б. Д. Карвасарского. – СПб. : Питер, 2000. – 536 с.
12. Теорія та практика психологічної допомоги: навч. посіб. / [В.І. Пасічник, І.І. Ліпатов, Л.Ф. Шестопалова, І.І. Приходько та ін.]. – 2-ге вид. – Х.: НА НГУ, 2016. – 250 с.

Додаткова

1. Алешина Ю.Б. Индивидуальное и семейное психологическое консультирование / Алешина Ю.Б. – [2-е изд.]. – М. : Класс, 1999. – 208 с.

2. Арт-терапия / [сост. и общ. ред. А.И. Копытина.] – СПб. : Питер, 2001. – 320 с.
3. Арт-терапия в эпоху постмодерна / [сост. и общ. ред. А.И. Копытина.] – СПб. : Питер ; Семантика, 2002. – 224 с.
4. Ассаджоли Р. Психосинтез / Р. Ассаджоли. – М: «Рефл-бук», К.: «Ваклер». – 1997. – 320 с.
5. Бьюдженталь Дж. Искусство психотерапевта / Бьюдженталь Дж. – СПб. : Питер, 2001. – 304 с.
6. Вайсс Дж. Как работает психотерапия: процесс и техника / Вайсс Дж. ; пер. с англ. А.Б. Образцова. – М. : Класс, 1998. – 240 с.
7. Варга А.Я. Системная семейная психотерапия. Краткий лекционный курс / А.Я. Варга, Т.С. Драбкина. – СПб. : Речь, 2001. – 144 с.
8. Гингер С. Гештальт-терапия контакта / С. Гингер, А. Гингер ; пер. с фр. Е.В. Просветиной. – СПб. : Специальная Литература, 1999. – 287 с.
9. Грегг М. Тайный мир рисунка / Грегг М. ; пер. с англ. – СПб. : Демитро, 2003. – 176 с.
10. Гроф С. Области человеческого бессознательного. Данные исследований ЛСД / С. Гроф. – М.: Ин-т трансперсональной психологии, 1994 – 147 с.
11. Гроф С. Путешествие в поисках себя: Измерения сознания. Новые перспективы в психотерапии и исследовании внутреннего мира / С. Гроф; пер. с англ.; под ред. А. Киселева. – М.: АСТ: Ин-т трансперсональной психологии: Изд-во К. Кравчука. – 346 с.
12. Зинкевич-Евстигнеева Т. Д. Игры в сказкотерапии / Т.Д. Зинкевич-Евстигнеева, Т.М. Грабенко. – СПб. : Речь, 2006. – 208 с.
13. Зинкевич-Евстигнеева Т.Д. Путь к волшебству. Теория и практика сказкотерапии / Зинкевич-Евстигнеева Т.Д. – СПб. : Златоуст, 1998. – 352 с.
14. Калинина Н.Ф. Основы психоанализа / Калинина Н. Ф. – Москва : Рефл-бук ; Киев : Ваклер, 1997. – 165 с.
15. Кан М. Между психотерапевтом и клиентом: новые взаимоотношения / Кан М. ; под общ. ред. В. В. Зеленского, М. В. Ромашкевича. – СПб. : Б.С.К., 1997. – 143 с.
16. Карвасарский Б.Д. Неврозы / Б.Д. Карвасарский. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Медицина, 1990. – 576 с.
17. Касафонт Х.Р. Зигмунд Фрейд / Касафон Х. Р. – М. : АСТ МОСКВА, 2006. – 256 с.
18. Кейд Б. Краткосрочная психотерапия / Б. Кейд , В. О'Хэнлон. – М. : Инс-т общегуманитарн. исследований, 2001. – 240 с.
19. Киппер Д. Клинические ролевые игры и психодрама / Киппер Д. – М. : Академия, 1993. – 222 с.
20. Клиническая психотерапия в общей врачебной практике // Под ред. Н.Г. Незнанова, Б.Д. Карвасарского. – СПб.: Питер, 2008. – 528 с.
21. Когнитивно-бихевиоральный подход в психотерапии и консультировании : хрестоматия / [сост. Т.В. Власова]. – Владивосток : ГИ МГУ, 2002. – 110 с.
22. Контроль наркологічної ситуації та раннє виявлення військовослужбовців, які вживають психоактивні речовини: навч. посіб. / І.І. Приходько, Я.В. Мацегора, І.В. Воробйова, І.І. Ліпатов, М.І. Товма. – Х. : Акад. ВВ МВС України, 2010. – 104 с.

23. Копытин А.И. Техники телесно-ориентированой арт-терапии / А.И. Копытин, Б. Корт. – М. : Психотерапия, 2011. – 128 с.
24. Лёйнер Х. Кататимное переживание образов: основная ступень; введение в психиатрию с использованием техники сноведений; семинар / Лёйнер Х. ; пер. с нем. – М. : Эйдос, 1996. – 253 с.
25. Лёйнер Х. Основы глубинно-психологической символики / Х. Лёйнер // Журнал практического психолога. – 1996. – № 3. – С. 102–110.
26. Лийте Г. Психодрама: теория и практика. Классическая психодрама / Морено Я. Л. – М. : Академия, 1994. – 352 с.
27. Линде Н.Д. Основы современной психотерапии: учеб. пособие [для студ. высш. учеб. заведений] / Линде Н.Д. – М. : Академия, 2002. – 208 с.
28. Макаров В. В. Избранные лекции по психотерапии / В.В. Макаров – М.: Академический проект; Екатеринбург: Деловая книга, 1999. – 416 с.
29. Малкина-Пых И. Г. Психосоматика: справочник практического психолога / Малкина-Пых И. Г. – М. : Эксмо, 2005. – 992 с.
30. Методы современной психотерапии: Учебное пособие / Составители Л. М. Кроль, Е. А. Пуртова. — М.: «Класс», 2001. — 480 с.
31. Мясищев В.Н. Личность и неврозы / В.Н. Мясищев. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1960. – 426 с.
32. Мясищев В.Н. Психология отношений / В.Н. Мясищев. – Москва-Воронеж, 1995. – 312 с.
33. Мясищев В.Н. Структура личности и отношений человека к действиям / В.Н. Мясищев. – М.: АПН РСФСР, 1956. – 257 с.
34. Нарахно К. Гештальт-терапия: отношение и практика теоретического эмпиризма / Нарахно К. ; под общ. ред. В. Зеленского ; пер. с англ. Рунихина А.А. – Воронеж : МОДЭК, 1995. – 304 с.
35. Обухов Я. Л. Образ-рисунок-символ / Я. Л. Обухов // Журнал практического психолога. – 1996. – № 4. – С. 44–54.
36. Обухов Я. Л. Символдрама: Кататимно-имагинативная психотерапия детей и подростков / Обухов Я. Л. – М. : Эйдос, 1997. – 112 с.
37. Обухов Я.Л. Удовлетворение архаических потребностей – использование метода символдрамы / Я.Л. Обухов // Журнал практического психолога. – 1999. – №5–6. – С.129-154.
38. Осипова А.А. Общая психокоррекция : учеб. пособие / Осипова А. А. – М. : СФЕРА, 2002. – 510 с.
39. Основи роботи психолога внутрішніх військ МВС України [Текст] : навч. посіб. / І.І. Ліпатов, І.І. Приходько, Ю.Б. Ірхін та ін. – Х.: Акад. ВВ МВС України, 2008. – 153 с.
40. Основные направления современной психотерапии / Под ред. Боровикова А.М. – М.: Когито-Центр, 2000. – 379 с.
41. Павлов И.С. Психотерапия в практике: технология терапевтического процесса, М.: Акад.Проект, 2012 – 512 с.
42. Паттерсон С. Теория психотерапии / С. Паттерсон, Э. Уоткинс. – СПб. : Питер, 2003. – 544 с.
43. Пезешкиан Н. Психосоматика и позитивная психотерапия / Пезешкиан Н. – М. : Институт позитивной психотерапии, 2006 – 464 с.

44. Перлз Ф. Внутри и вне помойного ведра: радость, печаль, хаос, мудрость / Перлз Ф. – М. : Изд-во Института Психотерапии, 2003. – 220 с.
45. Перлз Ф. Гештальт-подход: свидетель терапии / Перлз Ф. ; пер. с англ. – М. : Изд-во Института Психотерапии, 2003. – 218 с.
46. Перлз Ф. Практика гештальттерапии / Перлз Ф. – М. : Институт общегуманитарных исследований, 2001. – 472 с.
47. Перлз Ф. Теория гештальттерапии / Перлз Ф. – М. : Институт общегуманитарных исследований, 2004. – 384 с.
48. Практика сказкотерапии / под ред. Н.А. Сакович. – СПб. : Речь, 2004. – 224 с.
49. Практикум по арт-терапии / под ред. А.И. Копытина. – СПб. : Питер, 2001. – 448 с.
50. Прикладна психологія службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку (у схемах і таблицях) [Текст] : навч. посіб. / О. В. Тімченко, В. Є. Христенко, І. І. Приходько та ін.; за заг. ред. проф. Тімченка О. В., доц. Христенка В. Є. – Х. : Акад. ВВ МВС України, 2012. – 339 с.
51. Психосинтез и другие интегративные техники психотерапии // Под ред. А.А.Бадхена, В.Е.Кагана. – М.: Смысл, 1997. – 298 с.
52. Пурнис Н.Е. Арт-терапия в психологическом сопровождении персонала / Пурнис Н.Е. – СПб. : Речь, 2008. – 158 с.
53. Роджерс К. Взгляд на психотерапию. Становление человека / Роджерс К. ; под общ. ред. Исениной Е. И. – М. : Прогресс, Универс, 1994. – 480 с.
54. Роджерс К. Искусство консультирования и терапии / Роджерс К. – М. : ЭКСМО, 2002. – 966 с.
55. Роджерс К. Клиент-центрированная терапия / Роджерс К. ; пер. с англ. – Москва : Рефл-бук ; Киев : Ваклер, 1997. – 317 с.
56. Роджерс К. Психология супружеских отношений: возможные альтернативы / Роджерс К. ; пер. с англ. В. Гаврилова. – М. : Эксмо-Пресс, 2002. – 287 с.
57. Романин А.Н. Основы психоанализа / Романин А. Н. – Ростов н/Д : Фенікс, 2003. – 316 с.
58. Рудестам К. Групповая психотерапия / Рудестам К. – [2-е изд.]. – СПб. : Питер, 2006. – 384 с.
59. Символдрама : сб. научн. тр. / [Е. К. Агеенкова и др.] ; под ред. Я. Л. Обухова, В. А. Поликарпова. – Минск : Европейский гуманитарный університет, 2001. – 416 с.
60. Соловьева С.Л. Психотерапия. Новейший словарь практического психолога. – М.: АСТ, 2005. - 704 с.
61. Уайтекер П. Движение, импровизация и телесные ощущения в арт-терапии: арт-терапия в эпоху постмодерна / Уайтекер П. ; под ред. А.И. Копытина. – СПб. : Речь, Семантика-С, 2002. – С. 85–104.
62. Урсано Р. Психодинамическая психотерапия / Р. Урсано, С. Зонненберг, С. Лазар. – М.: Рос. психоанал. ассоциация, 1992. – 158 с.
63. Фон Шліппе А. Системна психотерапія та консультування / А. Фон Шліппе, Й. Швайцер; [пер.з нім.]. – Львів : ВНТЛ-Класика, 2004. – 320 с.
64. Фрейд З. Введение в психоанализ: лекции / Фрейд З. – СПб. : Питер, 2004. – 382 с.

65. Фрейд А. Введение в детский психоанализ. Норма и патология детского развития. “Я” и механизмы защиты / Фрейд А. – Минск : Попури, 2004. – 448 с.
66. Фрейд З. Психоаналитические этюды / Фрейд З. – Минск : Попури, 2003. – 602 с.
67. Фрейд З. Психология бессознательного / Фрейд З. – [2-е изд.]. – СПб. : Питер, 2004. – 390 с.
68. Фрейд З. Толкования сновидений / Фрейд. З. – СПб. : Азбука-классика, 2004. – 510 с.
69. Фрейджер Р. Теории личности и личностный рост / Фрейджер Р. – СПб. : Питер Пресс, 2002. – 657 с.
70. Хьелл Л. Теория личности: основные положения, исследования и применение / Л. Хьелл, Д. Зиглер. – СПб. : Питер, 1997. – 608 с.
71. Цимбалюк І.М. Психологічне консультування та корекція : навч. посіб. / Цимбалюк І.М. – [2-е вид., випр. і доп.]. – К. : Професіонал, 2007. – 544 с.
72. Черников А.В. Системная семейная терапия: Интегративная модель диагностики / А.В. Черников. – Изд. 3-е, испр. и доп. – М. : Независимая фирма «Класс», 2001. – 208 с.
73. Штейнхардт Л. Юнгианская песочная психотерапия / Штейнхардт Л. – СПб. : Питер, 2001. – 320 с.
74. Эволюция психотерапии: сборник статей. Осень патриархов: психоаналитически ориентированная и когнитивно-бихевиоральная терапия / под ред. Дж.К. Зейга ; пер. с англ. – М. : Класс, 1998. – Т. II. – 416 с.
75. Юнг К.Г. Алхимия снов: четыре архетипа / Юнг К. Г. ; пер. с англ. и послесл. Семиры. – СПб. : Тимошка, 1997. – 351 с.
76. Юнг К.Г. Аналитическая психология: ее теория и практика: Тэвистокские лекции: Исследование процесса индивидуации / Юнг К. Г. – М. : Реал-бук ; Ваклер, 1998. – 295 с.
77. Юнг К.Г. Критика психоанализа / Юнг К. Г. ; под общей ред. В. Зеленского ; пер. с нем. и англ. – СПб. : Академический проект, 2000 – 304 с.
78. Юнг К.Г. Психоанализ и искусство / Юнг К. Г., Э. Нойманн ; пер. с англ. – М. : Рефл-бук, Ваклер, 1998. – 304 с.
79. Юнг К.Г. Психологические типы / Юнг К. Г. ; под общ. ред. В. Зеленского. – СПб. : Азбука, 2001 – 733 с.
80. Юнг К.Г. Сознание и бессознательное / Юнг К. Г. ; пер. с англ. – СПб. : Ушев.кн, 1997. – 538 с.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. Режим доступу: [library@nbuv.gov.ua/](mailto:library@nbuv.gov.ua)
2. Методичні розробки з навчальної дисципліни в системі дистанційного навчання. Режим доступу: [http:// sdn.ivc.com/](http://sdn.ivc.com/)
3. Навчальні посібники в електронному форматі розміщені у внутрішньому навчальному порталі НА НГУ. Режим доступу: <http://library.ivc.com/>
4. Нормативні акти, база даних ВНЗ, новини освіти. Режим доступу: mon.gov.ua/
5. Портал професійних психологів України «У психолога». Режим доступу: <http://upsihologa.com.ua/>

9. Питання до підсумкового контролю

1. Поняття психотерапії: визначення, об'єкт, предмет психотерапії.
2. Основні моделі психотерапевтичної допомоги.
3. Загальна мета та завдання психотерапії.
4. Структура та організація психотерапевтичного процесу.
5. Історичні етапи становлення психотерапії у світі та СНД.
6. Загальна характеристика основних видів психотерапії.
7. Класифікація видів психотерапевтичного втручання (інтервенції).
8. Особистість психотерапевта. Модель ефективного психотерапевта, за В. Карікашем.
9. Етичні основи і принципи психотерапії.
10. Варіанти класифікації систем, напрямків та методів психотерапії.
11. Розповсюдженість методів психотерапії у сучасному світі.
12. Можливості використання психотерапевтичних технік у підрозділах НГУ.
13. Суть психодинамічної психотерапії та генеза неврозу.
14. Основні техніки психоаналізу.
15. Суть аналітичної психотерапії та генеза неврозу.
16. Техніки аналітичної психотерапії.
17. Індивідуальна психотерапія А.Адлера.
18. Характерологічний аналіз К. Хорні.
19. Гуманістичний психоаналіз Е. Фрома.
20. Сутність поведінкової психотерапії та генеза неврозу.
21. Техніки поведінкової психотерапії.
22. Сутність і особливості когнітивної психотерапії.
23. Когнітивні моделі психопатологічних розладів.
24. Техніки когнітивної психотерапії.
25. Суть гештальт-терапії та генеза неврозу.
26. Техніки гештальт-терапії.
27. Інтерперсональна психотерапія Г. Саллівена.
28. Психотерапевтичний процес у руслі аналізу Е. Берна.
29. Раціонально-емотивна терапія А. Елліса.
30. Сутність та основні поняття клієнт-центрованої психотерапії.
31. Техніки клієнт-центрованої психотерапії.
32. Патогенетична психотерапія В.М. Мясищева.
33. Особистісно-орієнтована (реконструктивна) психотерапія Карвасарського, Ісуріної, Ташликова.
34. Тілесно-орієнтована психотерапія В. Райха.
35. Біоенергетичний аналіз О. Лоуена.
36. Суть позитивної психотерапії та генеза неврозу.
37. Основні техніки позитивної психотерапії.
38. Суть символдрами та генеза неврозу.
39. Основні техніки символдрами.
40. Суть психодрами та генеза неврозу.
41. Використання технік психодрами на практиці.
42. Методи позитивної психотерапії.

43. Логотерапія та її методи.
44. Методи наративної психотерапії.
45. Суть арт-терапії.
46. Види арт-терапії.
47. Техніки арт-терапії.
48. Теоретичні основи нейролінгвістичного програмування (НЛП).
49. Техніки НЛП.
50. Трансперсональна терапія С. Гроффа.
51. Усвідомлення проблем особистості у трансперсональному підході С.Гроффа.
52. Метод систематичної десенсибілізації і сенсибілізації.
53. Бодінамічний аналіз тілесного розвитку (Л. Марчер).
54. Психосинтез Р. Ассаджіолі.
55. Робота зі зміненими станами свідомості: дихальні техніки (холотропне дихання С.Гроффа, ребьофінг Л. Орра, вайвейшн Д. Леонарда і Ф. Лаутта).
56. Терапія первинного крику А. Янова.
57. Сутність сімейної психотерапії.
58. Напрями сімейної психотерапії.
59. Основні техніки сімейної психотерапії.
60. Групова психотерапія: особливості та сутність.
61. Суть та найбільш поширені прийоми короткотривалої психотерапії.
62. Структурна сімейна психотерапія С. Мінухіна.
63. Стратегічна сімейна психотерапія.
64. Трансгенераційна сімейна психотерапія.
65. Метод сімейних розстановок Б. Хелінгера.
66. Міланська школа сімейної психотерапії.
67. Наративна сімейна психотерапія.
68. Психогігієна: визначення, предмет і завдання.
69. Психопрофілактика: визначення, мета, завдання.
70. Види психопрофілактики.
71. Поняття про психічне здоров'я та шляхи його збереження.
72. Роль психологів у розробці та проведенні психогігієнічних і психопрофілактичних заходів.
73. Методи психогігієни і психопрофілактики.
74. Вікова психогігієна як галузь психогігієни.
75. Психогігієна дитинства, підліткового та юнацького віку (психічне здоров'я курсантів).
76. Психогігієна дорослості, старіння та довголіття.
77. Визначення поняття, мета та завдання психогігієни праці.
78. Психогігієна навчання: поняття, мета та завдання.
79. Визначення поняття, мета та завдання сімейної психогігієни.
80. Психогігієна статевого виховання та сексуальних відносин.
81. Психогігієна спілкування.
82. Психогігієна спорту.
83. Психогігієна відпочинку та побуту.

84. Попередження вживання алкоголю та наркотичних речовин серед військовослужбовців НГУ.

85. Попередження суїцидальної поведінки у військовослужбовців НГУ.